

Winstrup 9

Fornlämning RAÄ Lund 73:1/Lämningsnr L1988:5459
Lunds stad och kommun, Skåne län
Arkeologisk schaktningsövervakning 2019
Kristoffer Brink

Titel: Winstrup 9
Författare: Kristoffer Brink
Kulturmiljörapport: 2021:26

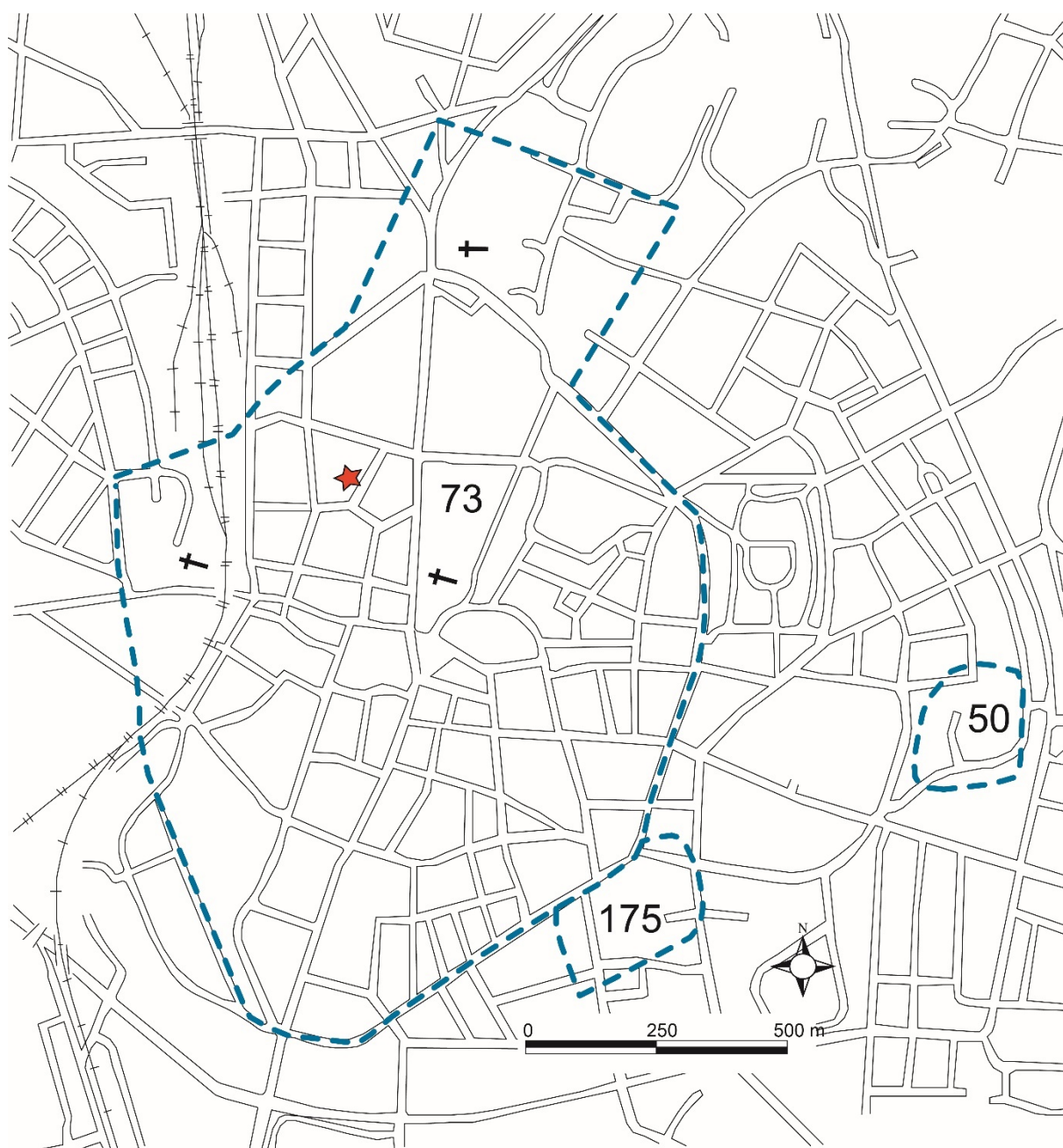
Omslagsbild: Bild föreställande Winstrupsgatan med schaktmassor, fotografiet är tagit från norr
Upphovsrätt: Där inget annat är angivet, enligt Creative Commons licens CC BY

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Inledning	2
Fornlämningsmiljö	3
Tidigare arkeologiska iakttagelser	4
Genomförande och resultat	4
Kulturlagerstatus	5
Förslag på fortsatta åtgärder	5
Administrativa och tekniska uppgifter	6
Referenser	7
Bilagor	8

Sammanfattning

- Efter en akut vattenläcka på fastigheten Winstrup 9 ansöktes det om tillstånd till ingrepp i fornlämningen Lund 73:1 i efterhand (Lst dnr. 431-23734-2019). Schaktningsarbetet påbörjades utan antikvarisk övervakning innan erforderligt tillstånd enligt 2 kap kulturmiljölagen (KML) inhämtats.
- Ingreppet var ett cirka 9 meter långt och 1 meter brett schakt, som berörde Lunds medeltida stadslager, fornlämning nr L1998:5459/RAÄ Lund 73:1. Som djupast var schaktet 1,50 m djupt
- Flera schaktningsarbeten har genomförts i Winstrupsgatan under årens lopp, men flertalet har genomförts utan antikvarisk närvaro. Fornlämningens bevarandegrad var därmed oklar i området.
- En arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning genomfördes efter schaktningsarbetena. Schakten plan- och sektionsdokumenterades, enligt kontextuell dokumentationsmetod. Kompletterande dokumentation gjordes med fotografi.

Figur 1 Lunds medeltida stad, fornlämning 73:1, med platsen för undersökningen markerad med en röd stjärna.

Inledning

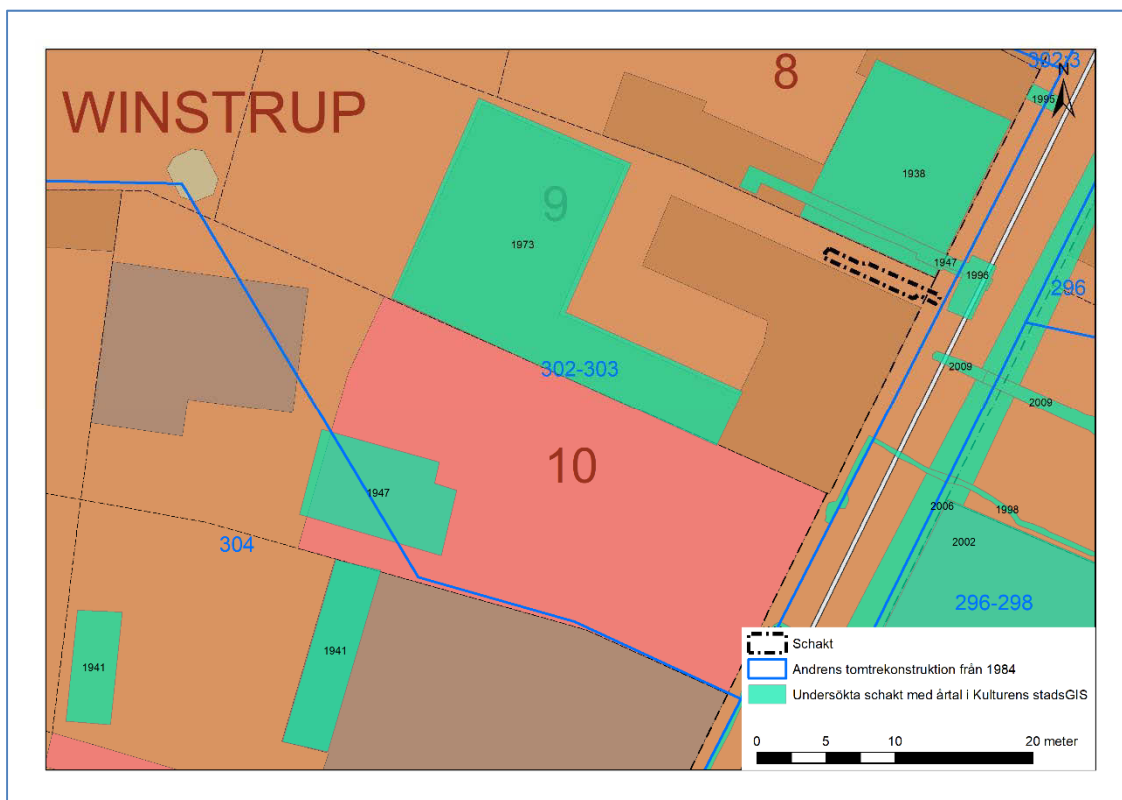
På fastigheten kv Winstrup 9, Lund, har en arkeologisk schaktningsövervakning gjorts i samband med en akut vattenläcka. Detta enligt Länsstyrelsens beslut (Lst dnr. 431-23734-2019). Schaktet var placerat på den norra delen av fastigheten, mycket nära den i norr angränsade fastigheten, Winstrup 8. Schaktningen var utförd innan arkeolog var på plats och endast en kontroll av sektioner och botten av schakt kunde genomföras.

Fornlämningsmiljö

Kvarter Winstrup är ursprungligen en del av kv Gråbröder som tidigare var ett av de största kvarteren i Lunds stadskärna. Knut den Stores gata är numera belägen tvärs igenom kvarteret, vilket har medfört att den norra delen av kv Gråbröder nu kallas kv Winstrup (Bevaringskommittén 1981).

Winstrupsgatan var del i ett förbindelsestråk mellan S:t Petri kyrkogata förbi Klostergatan ned till Lilla Fiskaregatan under medeltiden.

I jämförelse med Anders Andréns rekonstruktion av det medeltida Lunds tomtindelning under 1500-talet hamnar undersökningsområdet på tomt 302-303. Den tomten går under benämningen Vikarieresidens (S:t Stefans altare) (Andrén 1984). Tomten är indelad i norra och södra delen, den norra omnämns två gånger odaterat, samt daterat till år 1494 att det "donerades till altaret". Gården låg på Bredgatan norr om S:t Stefans altares vikarieresidens. Den södra delen omnämns också först två gånger odaterat, för att år 1314 testamenteras till altaret. Efter reformationen finns omnämningen av präster och kaniker som bosatta på tomten och år 1667 ingick den i Hans Erntsen Badens ladugård (Andrén 1984:114f).

Figur 2 Aktuell undersökning markerad i förhållande till Andréns rekonstruktion av tomter omkring år 1500, dokumenterade ingrepp i Kulturens stadsGIS och bebyggelse från lantmäteriet ©Lantmäteriet.

Tidigare arkeologiska iakttagelser

Enligt Kulturens LA-Arkiv har ett flertal schaktningsarbeten genomförts i Winstrupsgatan under årens lopp, men flertalet har genomförts utan antikvarisk närvaro. Arbetena består av ledningsgrävningar, grundgrävningar och sänkningar av källargolv. Några ärenden har dock schaktningsövervakats av Kulturens personal och där framkom intakta kulturlager på ett djup mellan 0,40 – 1,20 m.

1906	Kv Winstrup 11. "grafsten uthuggen till vattenränna" påträffad vid schaktning.
1934	Kv Winstrup 26. Grundgrävning. Inga uppgifter om arkeologisk schaktningsövervakning.
1941	Kv Winstrup 5. Grundgrävning för sänkning av källargolv. Inga uppgifter om arkeologisk schaktningsövervakning.
1941	Kv Winstrup 3. Grundgrävning för sänkning av källargolv. Inga uppgifter om arkeologisk schaktningsövervakning.
1941	Kv Winstrup 11. Lergolv påträffat. Två skallar ovanpå lerlager.
1947	Kv Winstrup 10. Grundgrävning för sänkning av källargolv. Inga uppgifter om arkeologisk schaktningsövervakning.
1947	Winstrupsgatan/Kv Winstrup 8. Ledningsgrävningar. Inga uppgifter om arkeologisk schaktningsövervakning.
1988	Kv Winstrup 5. Arkeologisk förundersökning vid sänkning av källargolv. Ett par nedgrävningar påträffades med keramikskärvor daterade till 1300–1400-tal.
1988	Kv Winstrup 6. Provgrävning. Gul morän på -1,5 m. Myllad jord med enstaka djurben.
1989	Kv Winstrup 6. Arkeologisk förundersökning inför husbyggnation. Flera gödselgropar dokumenterades och en ränna. Kermaikskärvor av typen svartgods påträffades vilket indikerar 1200–1300-tal.
1993	Kv Winstrup 12 Grävning för källare. Inga uppgifter om arkeologisk dokumentation.
1994	Kv Winstrup 12. 1600–1800-tals lämningar. Äldre fas med kulturjord, men inga fynd.
1995	Kv Winstrup 11. Ingrepp i fornlämningen utan tillstånd.
2001	Kv Winstrup 16. Tillbyggnad. Schaktövervakning vid grundgrävning. Djurben, porslin och glas. 1800–1900-tal. Trädgårdsmark.
2011	Kv Winstrup 10. Hissgrop. Schaktning utan antikvarisk övervakning. Arkeologisk dokumentation av sektion kunde dock genomföras efteråt.
2012	Kv Winstrup 11. Arkeologisk förundersökning vid akuta dagvattenproblem. Enbart 0,12 m ² intakta efterreformatiska kulturlager påträffades. Då resterande delar var inom modern utschaktning.

Genomförande och resultat

Ett schakt på 9 m² och 9 m³ hade tagits upp innan arkeolog var på plats.

Besiktning av arkeolog genomfördes samma dag som ärendet kom in och dokumentation upprättades efter rensning av sektioner. Området för schaktningsarbetet var ett mycket smalt språng mellan aktuell fastighet och Winstrup 8 i norr. Flera nedgrävda rör kunde konstateras både i sektion och plan. Intakta kulturlager kunde konstateras under befintliga fjärrvärmerör i norra sektionen. En äldre stenläggning dokumenterades på ett djup av 1,10 m och därunder fanns svårdefinierbara kulturlager som delvis var påverkade och torra, troligen på grund av det ovanpåliggande schaktet med sandinbäddade fjärrvärmerör. Ingen moränlera kunde skyntas trots att det som djupast var 1,50 m i schaktet.

Även om den södra sektionen var betydligt mer påverkad av moderna schaktningar kunde en liten sekvens med intakta kulturlager dokumenteras i de östra delarna på 0,80 m djup. Inslag av träkol och krossat rött tegel fanns, men ingen närmare tolkning kunde göras på kulturlagret.

I fält dokumenterades den nordliga sektionen och en planritning, se bilagor. Inga daterbara föremål fanns, förutom det röda teglet vilket indikerar efterreformatoriska lämningar. Ingen moränlera kunde skymtas trots att det som djupast var 1,50 m i schaktet.

Kulturlagerstatus

Fornlämningens bevarandegrad är fortfarande oklar i området. Några tidigare ärenden har schaktningsövervakats av Kulturens personal och där framkom intakta kulturlager på ett djup av mellan 0,40 – 1,20 m.

I denna undersökning kunde intakta lager konstateras under befintliga fjärrvärmerör. Bevaringsgraden var i något sämre skick på grund av värme från rören. Intakta kulturlager dokumenterades också i de östra delarna från 0,80 m djup med inslag av träkol och krossat rött tegel. Ingen moränlera fanns i schaktet.

Fastigheten saknar frischakt och har troligen delvis intakta kulturlager under marknivån.

Förslag på fortsatta åtgärder

Arbetet slutfört, inga åtgärder är nödvändiga.

Administrativa och tekniska uppgifter

Länsstyrelsens dnr	431-23734-2019
Fornlämningsnr	RAÅ Lund 73:1
Lämningsnr, fornreg	L1988:5459
Kulturens projektnr	A_2019_0065
Trakt/kvarter/fastighet	Winstrup 9
Socken	Lund stad
Kommun	Lund kn
Län	Skåne län
Typ av exploatering	Akut vattenläcka
Uppdragsgivare	Lennart Hovstadius
Typ av undersökning	Arkeologisk schaktövervakning
Ansvarig institution	Kulturen
Fältarbetsledare	Aja Guldåker
Fältarbetstid	2019-07-25— 2019-07-25
Fälttid, arkeolog, tim	2 h
Yta, m²	9 m ²
Kubik, m³	9 m ³
Fyndmaterial	Inga fynd tillvaratogs
Ritning, dokumentation	1st A3 ritfilm: 1 sektionsritning skala 1:20, 1 planritning skala 1:100
Foto	3 digitala fotografier
Arkivmaterial, förvaring	Kulturens LA-arkiv under fastighetsbeteckningen Windstrup 9

Referenser

Andrén, A. 1984. Lund. Tomtindelning, ägostruktur, sockenbildning. I: Medeltidsstaden 56. Riksantikvarieämbetet. Stockholm.

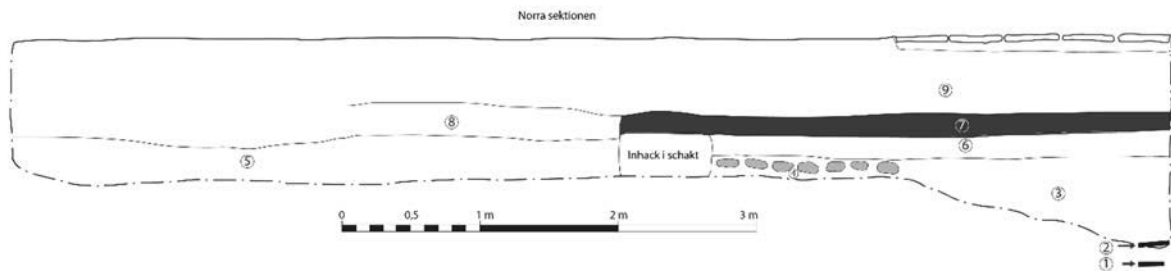
Bevaringskommittén. 1981. Lunds stadskärna. Bevaringsprogram Clemens och Drottens rotar. Trelleborg

Kulturens LA arkiv.

Bilagor

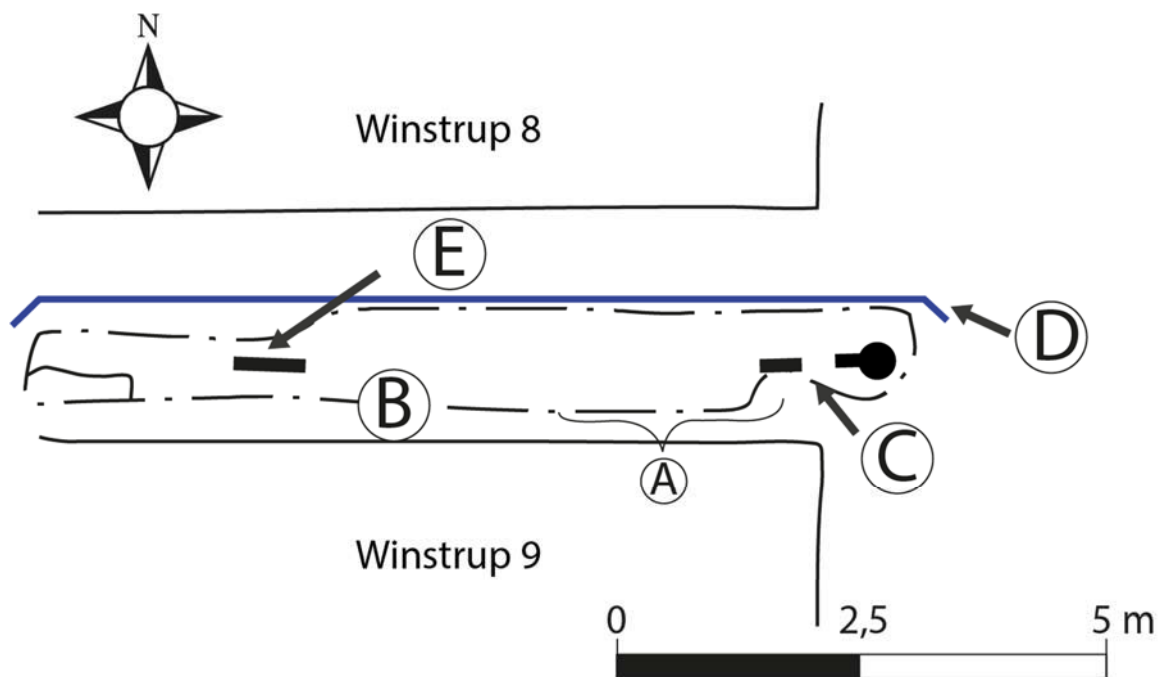
1. Plan- och sektionsritningar

Sektionsritning

1. Äldre rör.
2. Nytt rör.
3. Gråspräcklig fet lera, finkornig som går mot det grövre. Ett lager som troligen rörts om vid tidigare schaktningar, med inslag av rött tegel och träkol.
4. Fet gul-gråspräcklig lerpackning under stenläggning, något grovkornig.
5. Något fuktig, fet, grå lera med inslag av rött tegelkross. Inslag av fläckar med gul moränlera. Eventuellt intakt kulturlag, men svårt att avgöra på grund av nerrasad sand.
6. Bärlager av grus för fjärrvärme.
7. Fjärrvärmerör.
8. Grus.
9. Bärlager.

Planritning

- A. I den södra sektionen fanns intakta lerlager på ungefär 0,80 meters djup bestående av en grå fet lera. Lite fuktig och finkornig med inslag av träkol och tegel. Tolkade som intakta kulturlager.
- B. Brunn.
- C. Äldre vattenrör på ett djup av 0,78 m.
- D. Norra sektionen.
- E. Äldre vattenrör på ett djup av 1,10 m.

2021

- 2021:1 Botanicum 15, Lund. RAÄ Lund 73:1/L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2016. Aja Guldåker.
- 2021:2 Hustoftagårdens halmtak. Hustofta 3:6. Höganäs kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2020. Henrik Borg.
- 2021:3 Kv Paradis 51, RAÄ Lund 73:1 / L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologiska schaktningsövervakningar 2018. Adam Hultberg.
- 2021:4 Hörby kyrka, Hörby socken, Hörby kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan. Carita Melchert.
- 2021:5 Sankt Måns 21. /RAÄ Lund 73:1/. Lämningsnr L1988:5459. Lunds stad & kommun, Skåne län. Arkeologisk förundersökning samt. schaktningsövervakning 2020. Sofia Lindberg.
- 2021:6 Kv Sankt Thomas 39, Lund. Fornlämning RAÄ Lund 73:1/Lämningsnr L1988:5459. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning, geoteknik 2018. Aja Guldåker.
- 2021:7 Clemenstorget. RAÄ Lund 73:1 / L1988:5459. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2019–2020. Linnea Lidh.
- 2021:8 Kv Myntet 10, Lund. RAÄ Lund 73:1 / L1988:5459. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2020. Linnea Lidh.
- 2021:9 Kv Domkyrkan 1, Lund Ändring av västportalens trappa på Lunds Domkyrka. Fornlämning RAÄ Lund 73:1/ Lämningsnr L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2010. Gertie Ericsson.
- 2021:10 Kv Sankt Peter 27, RAÄ Lund 73:1 / L1988:5459. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2020. Adam Hultberg.
- 2021:11 Lunds Domkyrka, södra korsarmens trappa och fasader. Lunds stad och kommun, Skåne län. Byggnadsarkeologisk undersökning 2020. Adam Hultberg.
- 2021:12 Glemmingebro medborgarhus. Glemminge 137:1. Ystads kommun, Skåne län. Byggnadsminnesutredning 2021. Henrik Borg.
- 2021:13 Kv Tegnér 2 och 7. RAÄ Lund 73:1 / L1988:5459. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2020. Linnea Lidh.
- 2021:14 Brunnsgratan och Östra Vallgatan. RAÄ Lund 73:1 och 175:1 / L1988:5459 och L1988:5060. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2019–2020. Linnea Lidh.
- 2021:15 Kryptan 10. Fornlämning RAÄ Södra Sandby 93:1/Lämningsnr L1988:6337 Södra Sandby bytomt, Södra Sandby socken, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning 2017. Linda Billström.
- 2021:16 Innerstaden 2:1, Magle Stora Kyrkogata, Stora Tomegatan och Agardhsgatan. Fornlämning RAÄ Lund 73:1/ L1988:5459. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2021. Imelda Bakunic Fridén.
- 2021:17 Björka by, Kulturhistoriskt underlag. Helsingborgs stad, Skåne län. 2021. Lena Hector och Carita Melchert.
- 2021:18 Flyinge 22:44, Lunds kommun. Antikvarisk medverkan 2021. Carita Melchert.
- 2021:19 Kv Paradis 56. RAÄ Lund 73:1/L1988:5459. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning och kontroll 2020–2021. Linnea Lidh.
- 2021:20 Kv Ängen 10. RAÄ Lund 73:1/L1988:5459. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2021. Linnea Lidh.
- 2021:21 Blåherremölla 1:2. Kristianstads kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2021. Carina Melchert.
- 2021:22 Kv Paradis 45. RAÄ Lund 73:1/L1988:5459. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk förundersökning 2021. Linnea Lidh.
- 2021:23 Örnans 1:6. Fornlämning RAÄ Örkened 64:1/L1991:5879. Örnans kulturresevat, Örkeneds socken, Osby kommun, Skåne län. Trädgårdsarkeologisk undersökning 2021. Aja Guldåker.
- 2021:24 Kv Sankt Thomas 39. RAÄ Lund 73:1/L1988:5459. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk förundersökning 2021. Aja Guldåker.
- 2021:25 Kv Svartbröder 1. RAÄ Lund 73:1/L1988:5459. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2019. Kristoffer Brink.

2021:26

Kv Winstrup 9. RAÄ Lund 73:1/L1988:5459. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2019. Kristoffer Brink.